

DE WIJNPERS

Mechelsevest 72 3000 LEUVEN

Telefoon: (016)23 69 51 Fax: (016)23 21 62

Instellingsnummer: 032938

Erasmus+ Jobshadowing

Niels Vaes bij Folkert de Jong, Amsterdam 2022

Dag 0: Zondag 11 december:

De treinrit van Brussel naar Amsterdam met de Thalys is vlot verlopen. Indien we met de leerlingen naar Amsterdam zouden gaan in het kader van een buitenlandse stage zou dit zeker een aan te raden manier zijn om ons te verplaatsen.

Direct na aankomst ben ik gaan inchecken bij Sonder Park House, mijn verblijf voor de volgende dagen. Deze verblijfplaats is op 5 minuten wandelen van het Stedelijk Museum Amsterdam, waar ik een tentoonstelling ben gaan bezichtigen van **Anne Imhof**, een zeer vooruitstrevende avant-garde artieste die een ruimte in het museum heeft omgebouwd tot een indrukwekkende dystopische installatie. Imhof combineert beeldende kunst, architectuur en choreografie en laat zich graag inspireren door zowel Griekse mythologie, de romantiek als hedendaagse underground culturen. Het feit dat deze zeer belangrijke kunstenares op dit moment zo een grote expo heeft in Amsterdam wijst erop dat Amsterdam zeer relevant is voor hedendaagse kunst. Aangezien wij jongeren voorbereiden op een carrière in deze branche lijkt het mij dan ook zeer zinvol om hier als kunstenaar in spe te vertoeven.

Dag 1: Maandag 12 december

We spreken 's morgens om 09.30u af aan het autoverhuurbedrijf Bo-rent, ongeveer 75 minuten wandelen van mijn hostel. Daar ontmoet ik Folkert voor de eerste keer. Het klikt meteen tussen ons en we vertrekken naar de opslagplaats waar heel wat van zijn beelden gestockeerd staan. De opslagplaats bevindt zich in Leiden. Tijdens de rit naar daar maken we kennis en praten we over verschillende onderwerpen zoals kunstonderwijs, de kunstwereld, ons privéleven, ...

Folkert is altijd enkel kunstenaar geweest. In de begin 2000 jaren heeft hij zeer veel succes gekend en genoot hij al internationale bekendheid. Hoewel hij nu nog steeds een bekende kunstenaar is, vertelde hij mij dat hij het sinds de komst van zijn kinderen toch rustiger aan deed en de job als kunstenaar er meer één van 9-5 was geworden. We praten over de balans die je moet maken tussen ambitie en een gelukkig leven.

Deze week zullen we werken aan een solo expo in Kunsthall Kade in Amersfoort. We wachten op een levering van een sculptuur van Gallerie Sofie van de Velde, de gerenommeerde Antwerpse galerie die Folkert representeert. De chauffeur heeft vertraging dus we maken gebruik van de tijd en het busje om PU-platen te gaan kopen in de Bouwmaat, een doe-het-zelfzaak voor zelfstandigen die in de buurt ligt.

Morgen zullen we deze platen gebruiken in het atelier. Wanneer we terug aankomen aan de opslagplaats wachten we nog 10 minuten en arriveert de levering uit Antwerpen. Daarna rijden we door naar zijn tijdelijk atelier in Almere. Deze locatie huurt Folkert speciaal om aan zijn tentoonstelling in Amersfoort te werken. Hier ontmoet ik **Marieke Bolhuis**, een Nederlandse kunstenares wiens werk erg in de lijn ligt met dat van Folkert omdat ze ook monumentale sculpturen maakt uit schuim. Ook zij huurt tijdelijk in atelier in Almere. Het atelier huren ze, zoals dat ook vaak in België gebeurt, volgens de anti-kraak methode: Leegstaande panden worden voor een degelijke prijs verhuurd aan creatievelingen die dan tijdelijk gebruik mogen maken van de ruimte. Daarna worden het waarschijnlijk appartementen.

Marieke vertelt mij over een techniek hoe je pu-schuimen sculpturen kan coaten met een polyurea laag om ze weersbestendig te maken en ze dus buiten te kunnen tonen. Altijd fijn als collega-kunstenars hun (technische) kennis delen.

Wanneer we het materiaal gedropt hebben en we zijn uitgepraat met Marieke toont Folkert mij zijn atelier. Er is nog te weinig tijd over om effectief te werken vandaag. Het terugbrengen van de bestelwagen duurt nog een uur en daarna gaan we elk onze eigen kant op. We hebben veel kunnen praten en we zijn klaar om er morgen helemaal in te vliegen. Onderweg wil ik nog naar het rijksmuseum maar ik ben spijtig genoeg net te laat om nog binnen te mogen. Hopelijk kan ik een moment vinden tijdens deze week om toch nog eens naar de fantastische "Nachtwacht" van Rembrandt te gaan kijken.

Dag 2: Dinsdag 13 december 2022

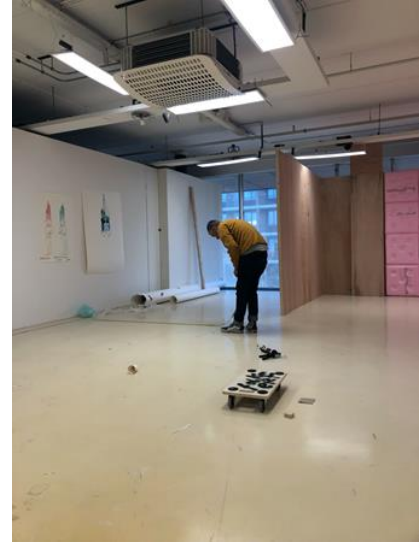
's Morgens vertrek ik naar het tijdelijke atelier van Folkert in Almere, een kunstmatig stadje buiten Amsterdam. Te voet en met de trein doe ik er anderhalf uur over.

Eens aangekomen in het atelier is Folkert al aan het werk. We gaan vandaag beginnen aan de reconstructie van "The Iceman Cometh", een sculptuur van 6mx2,5mx3m, gefabriceerd uit pur-schuim.

Ik vind het heel spannend om mee te mogen werken aan dit project aangezien ik dit belangrijk werk in zijn carrière ooit als student gezien heb in 2009 op de tentoonstelling "Circle of trust" in Groningen. Dit was de expo waar ik fan geworden ben van zijn werk. "The Iceman Cometh" bestaat uit een sokkelachtige constructie met daarop vijf clowneske figuren die achter elkaar marcheren als een soort Breugheliaanse fanfare.

De figuren zelf liggen nog gestockeerd in Leiden maar de sokkel moet helemaal opnieuw gemaakt worden. Folkert vertrouwt mij toe om de houten constructie te maken die de sculptuur zal moeten dragen. Aangezien ik al wat ervaring heb met het werken met hout is dit helemaal goed gekomen. Terwijl ik bezig ben komt er iemand anders de ruimte binnen gewandeld. Het is Vita de Pater. Vita studeert scenografie in Rotterdam en komt uit een familie met allemaal mensen die werkzaam zijn in de film en theater industrie. We hebben goed contact en ik pols naar de mogelijkheid om leerlingen van ons op buitenlandse stage te sturen naar één van haar contacten. Ze belooft mij hier hoogte van te nemen en mij een lijst van stageplaatsen door te sturen die zij van haar school ontvangen heeft. Het lijkt mij ook voor ons interessant om eindelijk eens een degelijke lijst op te stellen van goede stageplaatsen. Ik merk dat Vita zeer gemotiveerd en leergierig is.

Folkert is een fantastische man wiens doel deze stage is om Vita zoveel mogelijk te leren op zowel inhoudelijk als technisch vlak. Dus niet om zoveel mogelijk gebruik te maken van haar werkkrachten. Er moet een duidelijke grens zijn tussen een werkkraft die je betaalt en een stagiair die komt om iets bij te leren. Folkert heeft dit zeer goed begrepen. Tijdens onze lunchpauze praten we over de carrière van Folkert.

We praten over hoe het komt dat sommige artiesten succesvoller zijn dan anderen. Hij zegt zelf altijd te hebben gekozen voor ateliertijd en minder voor feesttijd. Of hij blij is met deze keuze laat hij voorlopig in het midden. Het is alleszins belangrijk dat we als school onze leerlingen klaarstomen voor een leven als kunstenaar. Dat is toch vaak de bedoeling als je kiest voor een kunstrichting.

Gesprekken met mensen uit het werkveld zijn van onschatbare waarde want een geijkte weg in de kunstwereld bestaat niet. Je kan kansen creëren, lobbyen, netwerken, ... enzovoort. Daarnaast moet er hard worden gewerkt in het atelier en moet er gezocht worden naar een vernieuwende en vooral eigen beeldtaal. Alleen dan bestaat er een kans op succes. Hoewel we toch moeten toegeven dat geluk spijtig genoeg ook vaak meespeelt.

We eindigen de dag met een voldaan gevoel en kunnen tevreden terugblikken op een dag waarin we goed zijn opgeschoten met het werk en terwijl inzichten hebben verworven over het bestaan als kunstenaar. Contact met collega's, mentoren, leerkrachten, andere professionals is enorm belangrijk.

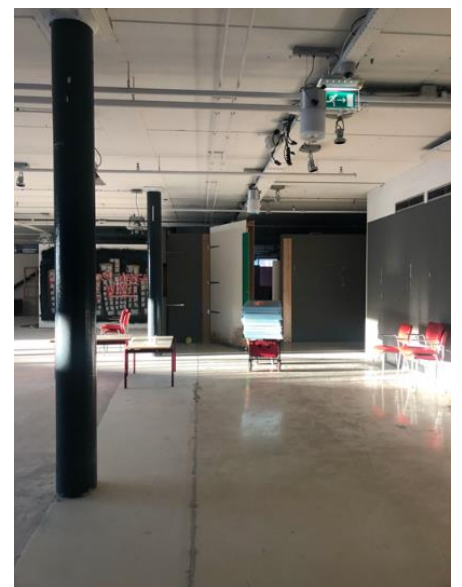

Het bestaan als kunstenaar is eenzaam en alleen in een mensen zijn die hetzelfde denken en voelen kan alleen m die je als kunstenaar nodig hebt om te blijven presteren.

Dag 3: Woensdag 14 januari 2022

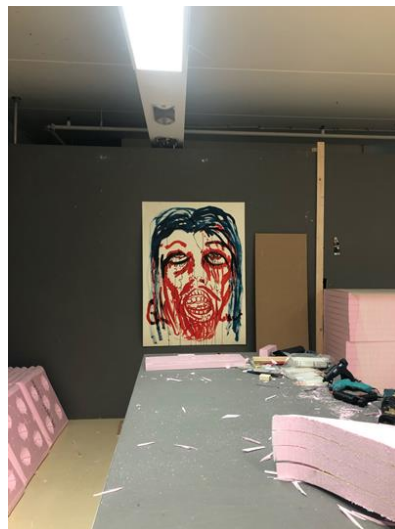
Ik begin de buurt wat te kennen en start de dag met een bezoek aan een ontbijtzaak in de buurt. De treinen gingen vertraging hebben maar daar heb ik niets van gemerkt. Ik kom samen met Folkert aan op het atelier, we drinken een koffie en vliegen er dan meteen in. We werken verder aan de sokkel voor "*The Iceman Cometh*". Folkert heeft intussen ook nieuw materiaal gehaald bij de Bouwmaat zodat we vlot kunnen verder doen vandaag.

We praten over de struggles als hedendaagse kunstenaars zoals de relatie met galleries en verzamelaars. We praten over het feit dat je altijd op je hoede moet zijn omdat er altijd mensen zijn met slechte bedoelingen die uit zijn op je geld. Het (hoger) kunstonderwijs bereidt studenten hier veel te weinig op voor. Als kunstenaar sta je in een zwakke positie omdat je vaak maar alleen bent. Dit is één van de weinige beroepen waar één persoon verantwoordelijk is voor bijna heel het proces: bedenken concept, technische uitvoering, commercialiseren, financiële afhandeling, communicatie, ...

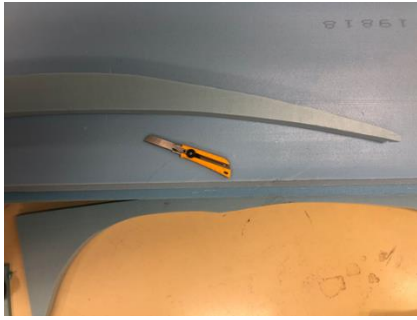

Er zijn inderdaad wel partners maar die hebben vaak andere belangen. Het is ergens geruststellend dat een gerenommeerd kunstenaar als Folkert deze problemen ook ervaart en dit deelt met iemand anders. Ik denk dat het dan ook onze taak is als leerkracht om leerlingen hiervan op de hoogte te brengen zodat ze zich kunnen wapenen als ze de professionele wereld instappen.

Daarnaast hebben we het ook gehad over zijn materiaalgebruik. Folkert werkt met PU-schuim: milieuvriendelijk materiaal om te produceren. Daarnaast vertelde hij me dat de producent die dit materiaal maakt ook chemische wapens produceert. Dit is een dilemma waar hij als kunstenaar mee worstelt. Aan de andere kant zijn we wel tot de conclusie gekomen dat zijn werk bedoeld is om “voor altijd” mee te gaan. Zeker wanneer een werk geconserveerd wordt in een museale context is dit materiaal niet schadelijker (of zelfs veel minder schadelijk) voor het milieu dan bijvoorbeeld brons of keramiek. Het is wel interessant om mee te nemen naar onze opleiding om leerlingen bewust te maken van bijvoorbeeld de samenstelling en de herkomst het materiaal waar ze mee werken.

We komen dan op het punt waarop we ons de vraag stellen: wat moet een kunstenaarsassistent kunnen? We komen tot de conclusie dat een bepaalde basiskennis nodig is. Denk bijvoorbeeld aan kennis over kunstgeschiedenis, kennis over wat er zich afspeelt op hedendaags vlak op gebied van kunst, materiaalkennis zoals soorten hout en vooral ook technische kennis. Assistenten gaan vooral ingezet worden bij de uitvoerende taken die van een kunstenaar verwacht worden. Ik heb deze dag pu-schuim moeten versnijden tot iets wat lijkt op kussens. Ik werk zelf al heel lang met breekmesjes en schuim maar om tot het gewenste resultaat te komen moest ik toch wat oefenen.

Bij het bedenken van een concept of het intuïtief creatieproces waar veel kunstenaars zich aan overgeven, is een extra persoon die daarop staat te kijken vaak storend. Een assistent kan ingezet worden als er een doek moet worden opgespannen, een kist gemaakt moet worden om een kunstwerk in te vervoeren, transport moet geregeld worden voor een tentoonstelling, naar de winkel gegaan moet worden, ... enzovoort.

Dit lijken allemaal triviale taken maar niets is minder waar. Om dit te kunnen heb je technische bagage nodig en moet je kunnen meedenken met de kunstenaar. Het gebruik van een schroefmachine is bijvoorbeeld een zeer essentiële vaardigheid waarvan een kunstenaar verwacht dat hij/zij dat niet meer moet uitleggen aan de assistent.

Bij het bedenken van een concept of het intuïtief creatieproces waar veel kunstenaars zich aan overgeven, is een extra persoon die daarop staat te kijken vaak storend. Een assistent kan ingezet worden als er een doek moet worden opgespannen, een kist gemaakt moet worden om een kunstwerk in te vervoeren, transport moet geregeld worden voor een tentoonstelling, naar de winkel gegaan moet worden, ... enzovoort.

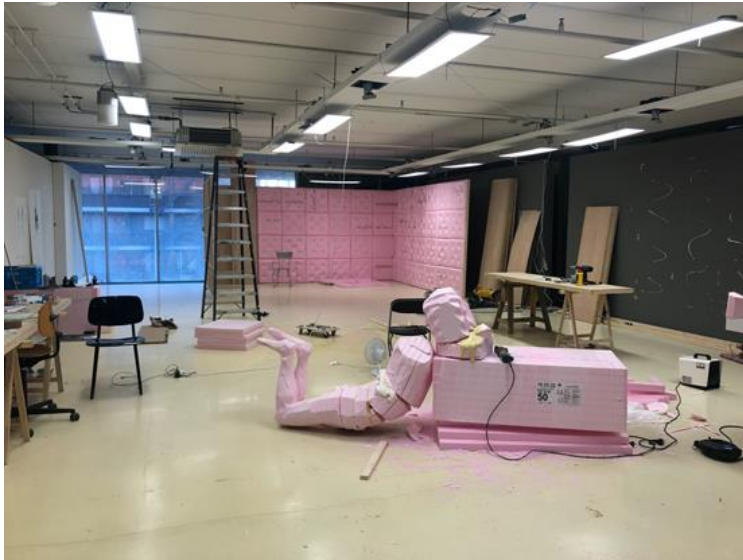
Daarnaast moet een assistent ruimtelijk kunnen denken en computertechnische vaardigheden hebben met betrekking tot bijvoorbeeld photoshop. Veel hangt natuurlijk ook af bij welke kunstenaar de assistent uiteindelijk terecht komt. Als laatste is het belangrijk dat een assistent openstaat voor feedback, advies en kritiek van de kunstenaar. Ook het behalen van een rijbewijs is zeer aangewezen.

Dag 4: Donderdag 15 december 2022

Gisterenavond berichtte Folkert mij dat hij in de voormiddag last minute een afspraak heeft met een klant. We spreken 's morgens af aan het station waarbij hij mij de sleutels van het atelier overhandigd en ik ga alleen naar Almere. Achteraf gezien was het voor mij zinvoller geweest om mee naar de vergadering te gaan maar daar had ik op dat moment niet aan gedacht. Aangekomen in het atelier begin ik aan het maken van de kussens. Ik zet de timer op en bereken hoeveel tijd het kost om één kussen te maken. Vijftien minuten. De installatie bestaat uit 140 kussens dus dat wil zeggen dat alleen het snijden vijftendertig uur oftewel één volledige werkweek in beslag zou nemen. Dit dan aan een heel hoog, bijna niet vol te houden tempo.

Het is goed om te ervaren dat het kunstenaarschap niet alleen inhoudt dromerige concepten te verzinnen en wat te schilderen maar soms ook keihard bandwerk verrichten is. Folkert is uiteindelijk terug in het atelier en we zetten ons werk voort.

Ik was ook getuige van een telefoongesprek tussen hem en zijn galerist. Er is een klant die werken wil kopen uit was. Het probleem is dat was onderhevig is aan temperatuur. Gezien de prijzen van deze kunstwerken vraagt de klant om ervoor te zorgen dat de kunstwerken niet smelten indien het zomer wordt of als er een lamp in de buurt hangt bijvoorbeeld. Folkert heeft dan contact opgenomen met iemand van de universiteit die onderzoek doet naar het conserveren van was. Slim.

's Avonds nodigt Folkert mij uit om te komen eten bij hem en zijn gezin. Ik ben zeer blij met deze uitnodiging aangezien ik al zo lang fan ben van zijn werk en nu zo dicht bij hem kan vertoeven. Ik leer zijn vrouw en kinderen kennen en we eten zelfgemaakte pizza. Ik krijg ook een demonstratie op het drumstel, gespeeld door Folkerts zoon. Blijkbaar is de woning van Folkert en zijn gezin een atelierwoning. Deze zijn bedoeld gemaakt om te verhuren specifiek aan kunstenaars. Ook de meeste burens zijn professioneel bezig met kunst waardoor het wel een kunstenaarskolonie lijkt. Zeer inspirerend. De bedoeling is om boven te wonen en beneden te werken aan de kunst. Folkert heeft ervoor gekozen om een deel van de benedenverdieping om te bouwen tot keuken met als idee dat wanneer er (potentiële) klanten over de vloer komen, ze niet het gevoel hebben dat het allemaal puur zakelijk is maar dat ze ook voor een deel in zijn leven stappen. Het is interessant om te zien dat werk en leven toch vaak met elkaar verweven is in onze branche. Kunst tout court blijft een emotionele aangelegenheid.

Dag 5: Vrijdag 16 december 2022

Gisteravond, tijdens een gesprek met Folkert over de Amsterdamse kunstscene, wist hij me te vertellen dat hij een interessante kunstenaar kende die nog vrij jong is maar het al heel goed doet. Ik vroeg dan ook of ik haar mocht contacteren om op studio visit te gaan aangezien dit mij zeer zinvol leek in het kader van deze Erasmus uitstap. Ik spreek met Irene de Boer (1994°) af om 11u in haar atelierwoning in de Zomerdijkstraat in Amsterdam, een zeer bekend complex ontworpen door Piet Zanstra en Karel Sijmons. Het is een heel fijne vrouw en we beginnen de studio visit met een tas koffie. Ze vertelt over projecten waaraan ze nu aan het werken is, de invloed van een vroegere studio visit van Folkert op haar carrière toen ze nog op de academie

zat (Folkert heeft haar aangeraden om naar de Westkust van Amerika te gaan om te studeren en ze heeft dat dan ook gedaan), haar werkmethodes en het belang van kunst residenties. Ze toont haar atelier en wat meteen opvalt is dat dit gebouw echt ontworpen is om kunstenaars te huisvesten.

De meeste plaatsen waar kunstenaars werken zijn ooit gebouwd met andere doeleinden dan kunstproductie maar fungeren omwille van leegstandbeheer nu als ateliers. Net zoals Folkert stel ik haar de vraag: wat moet een assistent kunnen? Ook voor haar zou het interessant zijn om assistenten in te zetten bij het productieproces. Irene werkt bijvoorbeeld met zelfgemaakte kristallen en andere chemische technieken waarbij tijd vaak de grootste vijand is. Het zou dan goed zijn moest er iemand kunnen helpen zodat de timing niet in het honderd loopt. Daarnaast kan een assistent ook worden ingezet voor bijvoorbeeld research naar thema's en het onderhoud van de website en sociale media. Ik ben nu op bezoek geweest bij twee beeldhouwers die met chemische producten werken. We zijn ons er ook wel van bewust dat elke kunstenaar anders werkt en dat elke kunstenaars nood heeft aan andere skills. Het komt er dus daarom weer op neer dat een assistent zowel flexibel als enthousiast als leergierig als handig moet zijn. Dit in een ideale wereld... We nemen afscheid en Irene raadt mij aan om W139 te bezoeken, een project space in het centrum van Amsterdam. Voor ik daar naartoe ga passeer ik nog even langs de galerie van Fons Welters waar momenteel een expo loopt van **Kasper Bosmans**, de meest opkomende Belgische kunstenaar van dit moment.

's Avonds zijn Folkert en ik uitgenodigd op het kerstfeestje van een productiehuis genaamd Intraakt, dat ooit een documentaire over Folkert heeft gemaakt. Intraakt produceert documentaires, fictie films, tv-programma's, enzovoort ... Ze leggen de focus op historische en culturele thema's. We worden hartelijk ontvangen door René en zijn dochter Mira. Alle aanwezigen hebben iets te maken met het productiehuis en iedereen zit dus in de creatieve sector.

De avond is dan ook gevuld met interessante gesprekken en leerrijke anekdotes (vooral van René dan). Zo heeft hij bijvoorbeeld net een documentaire over Luc Tuymans afgerond die binnenkort in première zal gaan.

Na een avond van punch, fondue en veel plezier nemen we afscheid en ga ik terug naar mijn hotel. Ik bedank Folkert voor de leerzame week en sluit af met een bezoek aan een kroeg. Hier leer ik Jeroen Benz kennen. Hij werkt in de Gollem als barman maar doet dit eigenlijk om daarnaast te kunnen werken als game designer. Hij heeft gestudeerd in de hoog aangeschreven school van Kortrijk. Ik vertel hem over onze school waarop hij zegt dat hij, indien er geïnteresseerden zijn, ook wel stagiairs wil verwelkomen in de toekomst. We wisselen gegevens uit, nemen afscheid en nu ga ik echt terug naar het hotel. Het was een zinvolle week geweest waarbij ik veel heb bijgeleerd over hoe het leven van een full time professionele kunstenaar eruit ziet. Ik heb ook meer inzicht verworven in wat van een assistent wordt verwacht.

N. Vaes